Zo thuis en gewoon mogelijk wonen

Een onderzoek naar werkzame elementen van kleinschalige woonvoorzieningen voor jongeren

> Handvaten voor de praktijk

KENNISWERKPLAATS JEUGD FRIESLAND

jenn
jeugd expertisenetwerk noord-nederland

Auteurs
Anja Holwerda
Loraine Visscher
Alona Labun

Ontwerp & realisatie
Studio van der Velde

Deze publicatie is opgesteld door de **Kenniswerkplaats Jeugd Friesland** (www.awtjf.nl) in samenwerking met het **Jeugd Expertisenetwerk Noord-Nederland** (www.jennoord.nl).

©2022. Teksten overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.

Inleiding

In Noord-Nederland wordt er, zoals we ook landelijk zien, volop geëxperimenteerd met kleinschalige woonvoorzieningen (KWV) voor jongeren met meervoudig complexe problemen, die niet of maar tijdelijk kunnen functioneren in een gezinsgerichte context of in grote leefgroepen. Deze KWV zijn gewenst, maar tot op heden nog onvoldoende beschikbaar of ontbrekend in het zorgaanbod.

De ervaring in Noord-Nederland leert dat, daar waar jongeren wel in KWV worden geplaatst, dit succesvol is maar gezien de problematiek soms ook kwetsbaar. Wanneer het te kwetsbaar wordt, bijvoorbeeld door onveiligheid voor zowel andere jongeren als personeel, dreigt verplaatsing, hetgeen juist voorkomen moet worden omdat (hernieuwde) perspectiefloosheid dan dreigt. Het is dan ook essentieel om zicht te krijgen op wat bijdraagt aan succesvolle plaatsingen en duurzaam verblijf van jongeren in KWV.

Het onderzoek naar de ervaringen van jongeren, ouders en professionals met deze woonvoorzieningen is echter nog zeer beperkt. Het Jeugd Expertisenetwerk Noord-Nederland (JENN) heeft daarom de Kenniswerkplaats Jeugd Friesland gevraagd om een onderzoek uit te voeren naar de werkzame elementen van KWV. Het doel van dit onderzoek was het achterhalen van de werkzame factoren die leiden tot een succesvolle plaatsing binnen een KWV én leiden tot duurzaam verblijf en welke factoren een succesvolle plaatsing en duurzaam verblijf belemmeren.

Het onderzoek bestond uit een ***literatuuronderzoek*** naar bestaande kennis over (werkzame elementen van) KWV en een ***kwalitatief onderzoek*** naar ervaringen met en ideeën van jongeren, ouders en professionals over KWV. Binnen het kwalitatieve onderzoek hebben we negen jongeren en vijf ouders ***geïnterviewd*** over hun ervaringen met de KWV waar zij of hun zoon/dochter op dat moment verbleven. Ook hebben we drie ***focusgroepen*** georganiseerd met professionals over hun ervaringen met: (1) de plaatsing van jongeren in KWV (2) werkzame elementen van KWV en (3) de professionals, het team en de organisatie.

In deze interactieve publicatie spiegelen we de inzichten uit de literatuurstudie met de (praktijk) ervaringen van jongeren, ouders en professionals met het wonen en/of werken in KWV. Per thema voortgekomen uit de literatuurstudie zetten we de belangrijkste inzichten op een rij. Zo bespreken we, onder andere, de zoektocht naar een passende plek, de vormgeving van dagbesteding/onderwijs, het leefklimaat en de kenmerken van professionals die werken in KWV.

We concluderen dat er al heel veel goede en mooie ontwikkelingen gaande zijn in de KWV in Noord-Nederland. Tegelijkertijd laten de resultaten ook zien dat er nog stappen gezet kunnen worden op weg naar het vormgeven van ideale KWV. In deze publicatie formuleren we per thema concrete aanbevelingen. We sluiten af met de stappen die professionals, zorgaanbieders en gemeenten kunnen zetten. We hopen dat dit onderzoek een waardevolle bijdrage levert aan de verdere doorontwikkeling van KWV in (Noord-)Nederland.

Meer weten over dit onderzoek en de eindproducten, kijk dan op de websites van de Kenniswerkplaats Jeugd Friesland en het JENN.

Voor meer informatie en/of vragen kunt u contact opnemen met: Alona Labun, coördinator Kenniswerkplaats Jeugd Friesland, via labun.a@jeugdhulpfriesland.nl, of met het aanspreekpunt van de werkgroep kleinschalige woonvoorzieningen van het JENN: Klara van Zoest, via klara.van.zoest@groningen.nl

Een kleinschalige woonvoorziening is...

Een woonvorm (KWV) voor een kleine groep kinderen en jongeren met een combinatie van problemen die elkaar versterken, en een beperkt aantal professionele opvoeders. Deze vorm van jeugdhulp biedt kinderen en jongeren een thuis met mogelijkheden voor specialistische begeleiding op maat (NJi, 2019).

In een kleinschalige woonvoorziening:

- Staat het versterken van het gewone leven centraal
- Wordt een thuis geboden met mogelijkheden voor intensieve specialistische begeleiding op maat
- Is de focus gericht op continuïteit van verblijf en kent de verblijfsduur geen maximum
- Worden kinderen niet meer doorgeplaatst
- Woont de jongere in een gewone woonwijk, dicht bij eigen gezin, familie en voorzieningen zodat hij kan blijven deelnemen aan het sociale leven
- Wonen professionals niet in de betreffende woning
- Wordt herstelgericht gewerkt aan een duurzaam perspectief op wonen, zorg en onderwijs/arbeid tijdens verblijf en daarna

Dit is een interactieve publicatie. Klik op de thema's aan de rechterkant of op de onderwerpen hieronder om direct naar de inzichten en aanbevelingen rondom dat thema te gaan.

Zoektocht passende plek en plaatsing Pagina 6

Groepsgrootte en team van professionals Pagina 8

Dagbesteding/onderwijs Pagina 10

Betrekken van familie/netwerk Pagina 12

Integrale begeleiding en/of behandeling Pagina 14

Leefklimaat

Fysieke omgeving Pagina 16

Omgang tussen jongeren Pagina 24

Ondersteuning en groei Pagina 18

Regels en afspraken Pagina 22

Relatie en samenwerking tussen jongeren en begeleiders Pagina 20

Professionals in kleinschalige woonvoorzieningen Pagina 28

- ***Onderhouden goede samenwerkingsrelaties*** Pagina 30
- ***Versterken competenties*** Pagina 32
- ***Creëren leermomenten*** Pagina 34
- ***Stimuleren zelfstandigheid*** Pagina 36
- ***Het team van professionals*** Pagina 38
- ***Dit alles vraagt om organisaties die..*** Pagina 40

Op weg naar de ideale KWV Pagina 42

Bronnen literatuurstudie Pagina 44

De zoektocht naar een passende plek en de plaatsing van jongeren

In de ideale kleinschalige woonvoorziening...

- Wordt er bij de plaatsing op individueel niveau gestreefd naar een goede match tussen jongeren onderling en tussen jongeren en begeleiders

Jongeren, ouders en professionals vinden het belangrijk dat...

- In de zoektocht hulp kan worden ingeroepen van een gebiedsteam of expertteam
- Een goede verklarende analyse wordt gemaakt om helder te krijgen waardoor de problematiek is ontstaan, voortduurt of zelfs verslechtert, als ook welke factoren en omstandigheden positief gedrag van jongeren en ouders mogelijk maken
- Op basis van een verklarende analyse samen naar een plek wordt gezocht die het meest kansrijk is, die het meest aansluit bij de verwachtingen, mogelijkheden en wensen van alle betrokkenen en die voldoet aan de voorwaarden die nodig zijn om een jongere op zijn of haar best te laten functioneren en zich positief te ontwikkelen
- Naar ouders wordt geluisterd bij de intake, hun visie, ervaringen en tips serieus worden genomen en daarna pas een besluit wordt gemaakt over een mogelijke plaatsing
- Bij het matchen rekening wordt gehouden met kenmerken en problematieken van andere bewoners, kenmerken van begeleiders en de locatie van de woonvoorziening
- De woonvoorziening goede kennis heeft van de sterke en zwakke punten van het eigen pedagogisch beleid
- De woonvoorziening eerlijk is als wordt ingeschat dat het geen passende plek is, maar hierbij wel rekening houdt met het gegeven dat gedrag dat een jongere laat zien ook sterk beïnvloed kan worden door de omgeving waarin hij of zij zich nu bevindt
- Er mogelijkheden zijn voor de jongere om kennis te maken in verschillende stappen (gesprek, langskomen, meemaken groepsmoment)
- De andere jongeren worden voorbereid op de komst van de jongere (bv. speeddates)

‘Je wil voorkomen dat de plaatsing zich alleen richt op de negatieve cirkel. Je wil de plaatsing regelen op de positieve cirkel.’

Conclusie

Zowel uit de literatuur als uit de ervaringen van jongeren, ouders en professionals blijkt dat kenmerken van andere jongeren in de woonvoorziening, kenmerken van begeleiders en kenmerken van de woonvoorziening zelf (zoals de locatie en de sfeer) belangrijk zijn om een goede match te kunnen realiseren. Een goede verklarende analyse wordt genoemd als belangrijk hulpmiddel om een goede match te kunnen maken. Een goede match verkleint de kans op onrust, negatief gedrag en overplaatsing van de jongere. De kennismakings- en intakefase is daarnaast belangrijk om een goede inschatting te kunnen maken van de passendheid van de plek.

Aanbevelingen

- Zorg voor een goed beeld van de factoren die van invloed zijn (geweest) op de problematiek van de jongere, wat de jongere helpt om positief gedrag te laten zien en waar de woonvoorziening aan zou moeten voldoen om dit positieve gedrag te stimuleren
- Zorg dat professionals die de afweging maken of een woonvoorziening passend is voldoende informatie hebben om deze inschatting goed te kunnen maken
- Houd nooit bewust informatie achter over de jongere, omdat je wanhopig op zoek bent naar een plek voor de jongere, maar besef dat dit de passendheid van een plaatsing onder druk kan zetten en kan zorgen voor onnodige doorplaatsing
- Betrek de ouder(s) en jongere bij de besluitvorming en neem de tijd om te begrijpen wat ze belangrijk vinden en wat ze denken nodig te hebben
- Neem de ervaringen en de overwegingen van ouder(s) en jongeren serieus
- Geef voldoende aandacht aan de kennismaking en pas de vorm aan naar gelang de specifieke wensen en behoeften van ouder(s) en jongere

Groepsgrootte en team van professionals

In de ideale kleinschalige woonvoorziening...

- Wonen niet meer dan vier jongeren
- Is er een vast en stabiel team van begeleiders
- Is er een minimum - ratio van 1 begeleider op 4 jongeren

Jongeren, ouders en professionals vinden het belangrijk dat...

- De groep klein is
- Er een klein, vast en stabiel team van professionals is
- Er zo weinig mogelijk wisselingen zijn in personeel (bv. ook zo weinig mogelijk uitzendkrachten)
- Eventuele wisselingen in personeel of tijdelijke uitzendkrachten goed worden voorbereid om ontregeling van de jongere te beperken

'Als je de begeleiding nodig hebt hoef je niet het hele gebouw door te zoeken om vervolgens begeleiding te vinden.'

Conclusie

Jongeren en ouders benadrukken, zoals ook blijkt uit de literatuur, dat een kleine groepsgrootte verschillende voordelen heeft. Ze benoemen vooral dat dit bijdraagt aan een huiselijke sfeer en aan de rust die de jongere ervaart. Hiernaast wordt een klein, vast en stabiel team van professionals zowel in de literatuur als door jongeren, ouders en professionals genoemd als belangrijke factor. Jongeren hebben vaak al veel verschillende hulpverleners gehad en geven aan het fijn te vinden dat er een vast en klein team van professionals is. Dit helpt om een vertrouwensband op te bouwen en persoonlijke aandacht voor jongeren te hebben. Wanneer er veel wisselingen zijn in professionals kan dit ontregelend werken en bemoeilijkt dit ook de samenwerking met ouders.

Aanbevelingen

- Zorg voor een kleine groepsgrootte
- Zorg voor zoveel mogelijk continuïteit in hulpverleners op de groep
- Zorg voor een vast aanspreekpunt voor jongere en ouders

Dagbesteding/onderwijs

In de ideale kleinschalige woonvoorziening...

- Is onderwijs (dichtbij) beschikbaar en wordt op maat aangeboden
- Zijn onderwijs en dagbesteding een integraal onderdeel van de hulp en bewegen ze mee met de ontwikkeling van de jongere
- Wordt de school van herkomst betrokken bij het vormgeven van het onderwijsleerproces
- Richt het onderwijs zich op stabiliseren, normaliseren en eventueel het inhalen van een onderwijsachterstand
- Is er sprake van een perspectiefplan voor onderwijs en dagbesteding

Jongeren, ouders en professionals vinden het belangrijk dat...

- Samen met de jongere wordt gezocht naar wat passende dagbesteding is voor hem of haar en hierbij gebruik wordt gemaakt van de motivatie en kwaliteiten van de jongere
- Er wordt gezocht naar een school of dagbesteding die vlakbij de woonvoorziening is
- Er voor wordt gezorgd dat de jongere daadwerkelijk naar school of dagbesteding gaat, als dit onderdeel is van het programma
- Er een goede afstemming is met de school van de jongere en er duidelijke afspraken zijn over wie er gebeld wordt als het op school even niet goed gaat met de jongere
- Er een contactpersoon is op school, die op de hoogte is van de situatie en weet wat hij of zij kan doen om de jongere te helpen

'Als je nu investeert in passende dagbesteding is er een grote kans dat de jongere later zonder al te veel begeleiding eromheen zijn leven kan leven.'

Conclusie

Zowel vanuit de literatuur als vanuit de ervaringen van jongeren en ouders blijkt dat passende onderwijsmogelijkheden en dagbesteding, als integraal onderdeel van de hulp, belangrijk is. Passend onderwijs en/of dagbesteding, aansluitend bij de motivatie, kwaliteiten en interesses van de jongere, vergroot de kans op een succesvolle plaatsing. Het biedt structuur en is een belangrijke investering in de toekomst van de jongere. In sommige gevallen betreft dit de school van herkomst, maar het kan ook een andere school, in de buurt van de woonvoorziening zijn.

Aanbevelingen

- Wees creatief in het zoeken naar passende onderwijsmogelijkheden en dagbesteding
- Heb oog voor de kwaliteiten, krachten, mogelijkheden en interesses van de jongere en zorg ervoor dat de onderwijs en dagbesteding hierbij aansluit
- Sluit aan bij de motivatie die er (altijd wel ergens) is bij de jongere, geef niet te snel op
- Zorg voor een goede afstemming en samenwerking met de school en dagbesteding van de jongere

Betrekken van familie/netwerk

In de ideale kleinschalige woonvoorziening...

- Wordt aangesloten bij persoonlijke leefomstandigheden en het netwerk van de individuele jongere
- Is aandacht voor een positieve, zelfstandige deelname aan het maatschappelijk leven en een steunend sociaal netwerk
- Is er ruimte om contact te houden of te herstellen met ouders en het netwerk
- Worden ouders actief betrokken, op de hoogte gehouden en doen en beslissen zij mee

Jongeren, ouders en professionals vinden het belangrijk dat...

- Ervaringen en ideeën van ouders over een goede aanpak voor hun kind serieus worden genomen en er een gelijkwaardige samenwerkingsrelatie is
- Rekening wordt gehouden met verschillen tussen ouders in de mate waarin en manier waarop zij betrokken willen worden en hier duidelijke afspraken over worden gemaakt
- Ouders uitgenodigd worden om aan te sluiten bij multidisciplinaire overleggen over hun zoon of dochter
- Wordt overwogen of het meelezen in het registratiesysteem een mogelijkheid en/of wens is van ouders en/of jongere
- Niet alleen contact wordt opgenomen met ouders als er iets is voorgevallen, maar er ook positief contact is en successen worden benadrukt
- Er interesse is in vrienden van de jongere, zij uitgenodigd kunnen worden in de woonvoorziening en er mogelijkheden zijn om te logeren (met duidelijke afspraken)

'We zijn gelijkwaardig. Dat betekent dat we allemaal net zo belangrijk zijn voor het vangnet rondom mijn dochter. Maar we hebben allemaal een andere expertise. En juist die combinatie is belangrijk om haar in goede banen te leiden.'

Conclusie

Zowel uit de literatuur als uit de ervaringen van jongeren en ouders blijkt dat aandacht voor het (herstellen van het) contact met het netwerk van jongeren en samenwerking met dit netwerk belangrijk is. Jongeren en ouders vinden het belangrijk om regelmatig contact met elkaar te hebben, hoewel niet alle jongeren en ouders dit willen en niet allemaal in dezelfde frequentie.

Uit de interviews blijkt dat de meeste ouders actief betrokken willen worden. Echter geven ouders ook aan het belangrijk te vinden om met de woonvoorziening te kunnen bespreken in welke mate zij betrokken worden, zodat ze die betrokkenheid op een positieve manier kunnen vormgeven, zonder dat het ze te veel stress oplevert.

Jongeren vinden het ook belangrijk dat ze contact met hun vrienden kunnen behouden. Professionals geven aan dat dit wenselijk is, maar dat het ook een uitdaging kan zijn op het moment dat de vrienden een negatieve invloed hebben op de jongere.

Aanbevelingen

- Ga in gesprek met jongere en ouders over de mogelijkheden om betrokken te zijn en wat daarin de wensen en behoeften van jongere en ouders zijn
- Ga in gesprek met de jongere over zijn/haar vrienden, wat deze betekenen voor de jongere en hoe het contact hiermee behouden en positief beïnvloed kan worden

Integrale begeleiding en/of behandeling

In de ideale kleinschalige woonvoorziening...

- Wordt individuele specialistische en integrale begeleiding en behandeling op maat geboden
- Is integrale aandacht voor alle leefgebieden (school, werk, wonen, veiligheid en het sociale leven)
- Wordt zo nodig aanvullende hulp ingeschakeld zonder dat de jongere wordt overgeplaatst

Jongeren, ouders en professionals vinden het belangrijk dat...

- Bij betrokkenheid van andere professionals een gezamenlijk plan van aanpak wordt gemaakt, gezamenlijk wordt geëvalueerd en professionals elkaar op de hoogte houden
- Extra professionals worden ingeroosterd om goede afstemming met andere professionals te kunnen realiseren als dat nodig is
- Ook hulp wordt ingeschakeld voor ouders, als dat nodig is
- Hulp van experts (bv. Expertteam) wordt ingeschakeld op het moment dat een jongere vastloopt

'Dus niet: je stuurt hem naar EMDR en na tien sessies zie je hem weer. Maar echt vanaf het begin, samen het traject doorlopen.'

Conclusie

Uit de literatuur blijkt dat het belangrijk is dat individuele specialistische en integrale begeleiding en behandeling op maat wordt aangeboden voor jongeren. Uit de interviews blijkt ook dat veel jongeren, naast de begeleiding vanuit de kleinschalige woonvoorziening, behandeling krijgen. Die behandeling vindt vaak plaats buiten de kleinschalige woonvoorziening. Samenwerking met externe professionals die betrokken zijn bij de jongere is dan belangrijk, zodat de begeleiding en behandeling zo goed mogelijk op elkaar afgestemd is en jongeren binnen de KWV ook kunnen oefenen met dat wat ze leren. Dit onderling afstemmen staat volgens professionals soms onder druk vanwege tijdsgebrek.

Aanbevelingen

- Zorg voor voldoende tijd en ruimte voor het afstemmen met externe professionals die betrokken zijn bij een jongere zodat de behandeling en begeleiding van de jongere goed op elkaar aansluiten
- Zorg voor een gezamenlijk plan van aanpak en evaluatie met alle betrokken professionals, de jongere en zijn of haar ouders

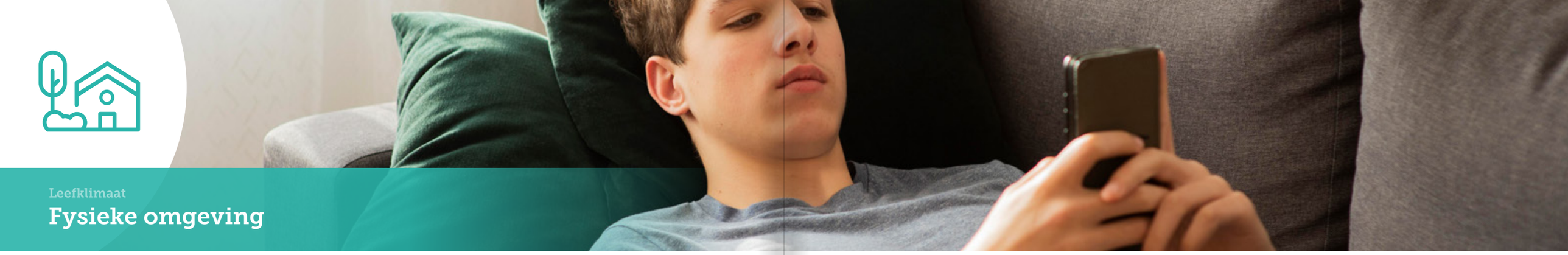

Leefklimaat

Fysieke omgeving

In de ideale kleinschalige woonvoorziening...

- Is er een huiselijke en stimulerende omgeving waarin jongeren zich veilig voelen
- Is er voldoende buitenruimte en een plek om je terug te trekken

Jongeren, ouders en professionals vinden het belangrijk dat...

- Er wordt gezorgd voor een mooi ingerichte en sfeervolle leefruimte om jongeren een thuisgevoel te geven
- Jongeren hun eigen kamer naar eigen smaak kunnen inrichten
- De woonvoorziening zich vlakbij voorzieningen, winkels of het openbaar vervoer bevindt

'Het agressieve gedrag komt op het moment dat we de omgeving niet goed ingericht hebben. Het is uit overprikkeling dat de jongere zo handelt.'

Conclusie

Zowel uit de literatuur als uit de ervaringen van jongeren, ouders en professionals blijkt het van belang voor de jongere om zich thuis te kunnen voelen in de kleinschalige woonvoorziening. Dit kan de kans op een succesvolle plaatsing vergroten. Het thuisgevoel van jongeren kan bevorderd worden door het creëren van een huiselijke sfeer in de woonvoorziening. De locatie van de woonvoorziening kan daarnaast bijdragen aan het ervaren van rust en veiligheid. Jongeren vinden het belangrijk dat de locatie rustig is, maar toch op korte afstand van voorzieningen.

Aanbevelingen

- Zorg voor een huiselijke, sfeervolle maar tegelijkertijd prikkelarme inrichting van de kleinschalige woonvoorziening
- Geef voldoende ruimte aan de jongeren om zelf keuzes te maken wat betreft de inrichting van hun eigen kamer en de gezamenlijke ruimtes
- Zorg voor een locatie die rustig is, maar niet al te ver van voorzieningen (openbaar vervoer/winkels) afligt

Leefklimaat

Ondersteuning en groei

In de ideale kleinschalige woonvoorziening...

- Wordt zoveel mogelijk genormaliseerd
- Is er aandacht voor de-escalerend werken en structuur
- Worden individuele kansen voor groei en ontwikkeling en talenten van jongeren benut
- Wordt de zelfstandigheid, autonomie en het probleemoplossend vermogen van jongeren gestimuleerd
- Worden psychologische basisbehoeften (verbondenheid, competentie en autonomie, gezamenlijke besluitvorming en een goede werkalliantie) bevordert
- Krijgt de jongere de ruimte om nieuw vertrouwen en veerkracht te ontwikkelen

Jongeren, ouders en professionals vinden het belangrijk dat...

- Escalaties worden gezien als leermoment en fouten maken mag. Na een escalatie ligt vooral de nadruk op wat maakte dat het niet goed ging en op wat de jongere nodig heeft om het de volgende keer anders te doen
- Jongeren de tijd krijgen om te aarden, een fundament te creëren en zich te hechten aan belangrijke anderen (begeleiders en huisgenoten) en er niet te snel wordt afgehaakt als een jongere agressief gedrag vertoont
- Wordt geoefend met zelfstandigheid door in stapjes te leren koken, boodschappen te doen, met geld om te gaan of met minder begeleiding zelfstandig(er) te wonen
- Er samen met de jongere wordt gekeken naar mogelijkheden na uitstroom, het verlengen van een indicatie en/of het zoeken naar een passende vervolgplek
- Op tijd (bij 17 jaar) wordt begonnen met het regelen van zaken die vanaf het 18e levensjaar van de jongere geregeld moeten zijn
- Wordt gezorgd voor goede ondersteuning en nazorg, nadat de jongere uitstroomt, bijvoorbeeld d.m.v. een mentor die nog contact onderhoudt en jongeren de ruimte biedt om zo nodig te appen of te bellen

‘Hij kan alles doen wat hij wil, maar weggestuurd wordt hij niet. Dat lukte vroeger altijd, maar nu niet meer. Hij is nu rustiger.’

Conclusie

In de literatuur wordt genoemd dat ondersteuning en groei van jongeren binnen kleinschalige woonvoorzieningen zoveel mogelijk gestimuleerd wordt door te normaliseren, de-escalerend te werken, individuele kansen voor groei, ontwikkeling en talenten te benutten en te werken aan zelfstandigheid. Jongeren, ouders en professionals beamen dit en geven aan dat dit binnen een kleinschalige woonvoorziening makkelijker te realiseren is vanwege de kleine groepsgrootte en de kleine en vaste teams van professionals. Ze vinden het daarnaast belangrijk dat professionals volhouden en niet direct opgeven als er een escalaties plaatsvinden, maar dit juist zien als leermomenten. Jongeren vinden het namelijk erg belangrijk dat ze het gevoel krijgen dat ze ergens duurzaam mogen blijven.

Aanbevelingen

- Kijk naar de onderliggende redenen van het gedrag van de jongere
- Geef ruimte voor het maken van fouten en het leren van die fouten
- Geef jongeren de tijd om te aarden en zich te hechten aan belangrijke anderen en haak niet te snel af na een escalatie
- Oefen zelfstandigheid samen met de jongere en bereid ze voor op praktische zaken die de jongere te wachten staat na hun 18e
- Zorg dat er, na het uitstromen uit de woonvoorziening, een mentor beschikbaar is die een oogje in het zeil houdt

Leefklimaat

Relatie en samenwerking tussen jongeren en begeleiders

In de ideale kleinschalige woonvoorziening...

- Is er een relatie- en ontwikkelingsgericht klimaat met veel persoonlijke aandacht, contact en zorg voor jongeren
- Ervaart de jongere steun (positieve relaties met begeleiders) en responsiviteit (jongere wordt gerespecteerd door professionals)
- Ligt de regie bij jongeren en ouders
- Is er sprake van gedeelde besluitvorming
- Zijn professionals voldoende fysiek aanwezig op de groep, en zijn zij bereikbaar en beschikbaar voor jongeren
- Hebben professionals de ruimte om aan te sluiten bij de behoefte van een jongere
- Wordt geluisterd naar jongeren en niet geoordeeld
- Wordt voorbij het gedrag van de jongere gekeken en wordt de jongere nooit afgewezen
- Wordt geïnvesteerd in een goede werkrelatie en vertrouwensband met de jongere
- Is er open communicatie en oprechte interesse in de jongere en diens historie
- Heeft elke jongere een blijvende mentor/ vertrouwenspersoon die werkt in de woonvoorziening, door de jongere zelf gekozen is en het hele hulptraject betrokken blijft

Jongeren, ouders en professionals vinden het belangrijk dat...

- Elke jongere een vaste mentor heeft, die bij voorkeur door de jongere zelf is gekozen
- Er een gemengd team is van jonge en oudere professionals

...de begeleiders:

- Duidelijk zijn en duidelijke grenzen aangeven
- Zichzelf, oprecht en betrouwbaar zijn en doen wat ze zeggen
- Inlevingsvermogen hebben en goed naar hen luisteren
- Zoveel mogelijk normaliseren en niet alleen doelgericht contact hebben, maar ook vragen hoe de dag was, normale gesprekken voeren en grappen maken
- Laten zien dat zij ook mens zijn, niet perfect zijn en ook hun eigen verhaal delen
- Gebruik maken van relatiegebaren (bv. cadeau meenemen op een belangrijk moment voor de jongere)
- Naast jongeren staan en nabijheid bieden

‘Wat er ook gebeurt, gewoon aanwezig zijn.’

Conclusie

Zowel uit de literatuur als uit de ervaringen van jongeren, ouders en professionals blijkt dat de relatie en samenwerking tussen jongeren en begeleiders in een kleinschalige woonvoorziening gekenmerkt zou moeten worden door oprechte aandacht en een gelijkwaardige relatie. Professionals ervaren dat ze meer tijd hebben om aan deze band te werken door de kleinschaligheid en mogelijkheden om uitjes te doen of op een andere manier directe aandacht te besteden aan de jongere (o.a. door relatiegebaren).

Aanbevelingen

- Maak contact en investeer in een gelijkwaardige samenwerkingsrelatie met de jongere
- Zorg ervoor dat de jongere zich gezien en gehoord voelt
- Geef oprechte aandacht en neem tijd voor de jongere
- Sluit aan bij de wensen en behoeften van de jongere
- Stel je kwetsbaar op en laat de jongeren zien dat je ook een mens bent
- Wees bereid om je te laten raken
- Zorg voor een vaste mentor die een goede klik heeft met de jongere

Leefklimaat

Regels en afspraken

In de ideale kleinschalige woonvoorziening...

- Wordt flexibel omgegaan met regels en afspraken en wordt hierover afgestemd tussen professionals en jongeren
- Is er een goede balans tussen flexibiliteit en controle
- Wordt weinig of geen gebruik gemaakt van beperkende maatregelen/en geen repressie
- Wordt het overtreden van regels gezien als leermoment

Jongeren, ouders en professionals vinden het belangrijk dat...

- Jongeren worden betrokken bij het opstellen van regels en afspraken en dat zij weten welke regels en afspraken gelden
- Samen met jongeren realistische doelen en een begeleidingsplan worden opgesteld en dit regelmatig wordt geëvalueerd
- Er zowel universeel geldende regels als individuele afspraken zijn die voor elke jongere uniek zijn en zijn afgestemd op zijn of haar situatie

'Groepsregels en individuele afspraken, dat past in mijn optiek bij zo gewoon mogelijk wonen.'

Conclusie

Uit de literatuur blijkt dat het belangrijk is om flexibel om te gaan met regels en om deze af te stemmen met de jongeren zelf. Alle jongeren die wonen in een kleinschalige woonvoorziening hebben namelijk hun eigen combinatie van problemen en hun eigen doelen. Jongeren, ouders en professionals benoemen ook dat maatwerk in de begeleiding belangrijk is. Dit betreft zowel maatwerk in de manier waarop de begeleiding wordt vormgegeven, als maatwerk in welke regels en afspraken gelden voor een bepaalde jongere. Hierbij wordt het als belangrijk ervaren dat de autonomie van de jongere zo weinig mogelijk wordt ingeperkt door de regels en de zelfstandigheid van de jongere zoveel mogelijk wordt gestimuleerd.

Aanbevelingen

- Zorg ervoor dat er, naast de groepsregels, ook de mogelijkheid is om individuele afspraken te maken, afgestemd op de wensen en behoeften van de jongere
- Zorg ervoor dat jongeren actief betrokken worden bij het maken van groepsregels

Leefklimaat

Omgang tussen jongeren

In de ideale kleinschalige woonvoorziening...

- Is er een positieve en veilige sfeer met rust en structuur

Jongeren, ouders en professionals vinden het belangrijk dat...

- Gezamenlijke activiteiten worden georganiseerd om de groepscohesie te bevorderen
- Wordt ingegrepen als de sfeer in de groep niet prettig is en/of met de jongere in gesprek wordt gegaan als het vermoeden bestaat dat hij of zij gepest wordt of zelf pest

‘Jongeren zitten toch met z’n allen bij ons op de groep en die moeten het ook met zijn allen doen. Gezamenlijke activiteiten dragen bij aan de groepscohesie.’

Conclusie

De interviews bevestigen dat een positieve en veilige sfeer in een kleinschalige woonvoorziening ook belangrijk worden gevonden door jongeren, ouders en professionals. Het organiseren van groepsactiviteiten en het ingrijpen bij situaties waarin jongeren zich mogelijk onveilig kunnen voelen is hierin belangrijk.

Aanbevelingen

- Zorg voor een veilige en positieve sfeer in de woonvoorziening door positief contact tussen jongeren te stimuleren

Professionals in kleinschalige woonvoorzieningen voor jongeren

Professionals in kleinschalige woonvoorzieningen voor jongeren

Het werken in een kleinschalige woonvoorziening vraagt om professionals die...

- Ervaren, stressbesteding, cultuur-sensitief, trauma-sensitief en flexibel zijn
- Vasthouden, niet loslaten en naast de jongere blijven staan
- Reflecteren op het eigen handelen en hun handelen zo nodig aanpassen
- Een sterke intrinsieke motivatie hebben om samen te leven, te werken en te leren
- Een stevig karakter en persoonlijkheid hebben, gecombineerd met empathie en een zekere onbevangenheid
- Een positieve houding hebben en de nadruk leggen op het bevorderen van gewenst gedrag
- Goed luisteren en jongeren de steun kunnen bieden die zij nodig hebben
- Kunnen omgaan met emotionele en fysieke druk van vele uren achtereen aan het werk zijn
- Steun krijgen vanuit het eigen netwerk en de organisatie om dit werk te kunnen doen
- Op elkaar kunnen inspelen en elkaars deskundigheid kunnen benutten
- HBO opgeleid en SKJ geregistreerd zijn

Professionals vinden het zelf belangrijk dat professionals die werken in een KWV...

- Stevig in hun schoenen staan, geduldig, flexibel en structurerend zijn
- Enthousiast, empathisch, toegankelijk, open en communicatief vaardig zijn, in staat zijn om een positieve sfeer neer te zetten en sociaal makkelijk contact kunnen maken
- Kunnen aanvoelen wat een jongere nodig heeft en de onderliggende redenen van gedrag kunnen herkennen
- Oprecht zijn en er echt om geven hoe het met de jongere gaat, nu en in de toekomst

‘Om aan te kunnen sluiten bij de jongere moet je continue kijken naar jezelf. Je zet jezelf in als instrument.’

Conclusie

Het werken in een kleinschalige woonvoorziening kan voor professionals intensief en uitdagend zijn. Jongeren vragen om een duidelijke structuur, maar tegelijkertijd ook flexibiliteit om maatwerk in de begeleiding te kunnen bieden. Van een professional vraagt dit dus ook om enerzijds flexibel te zijn en anderzijds een duidelijke structuur te kunnen bieden. Uit de literatuur en de interviews blijkt ook dat persoonlijke kenmerken (o.a. goed luisteren, empathisch zijn) en vaardigheden van professionals (zoals reflecteren op eigen handelen) kunnen bijdragen aan een succesvolle plaatsing.

Aanbevelingen

- Bied structuur waar nodig, maar wees ook flexibel waar dat kan
- Reflecteer voortdurend op je eigen handelen
- Wees oprecht geïnteresseerd in de jongere

Kerntaken van professionals

Onderhouden goede samenwerkingsrelaties

In de ideale kleinschalige woonvoorziening...

- Initiëren en onderhouden professionals een therapeutische alliantie met de jongeren en belangrijke personen in hun omgeving
- Zijn professionals zoveel mogelijk fysiek en mentaal aanwezig

Professionals die werken in een kleinschalige woonvoorziening voeren deze kerntaak uit door...

- De jongere een vaste coach/mentor waar hij een klik mee heeft te laten kiezen
- Aan te sluiten bij de interesses, wensen en krachten van de jongere
- Zich in te leven in de belevingswereld van de jongere
- Frequent (en ook positief) contact te hebben met de familie van de jongere
- Ouders zo mogelijk en indien gewenst de mogelijkheid te bieden om mee te lezen met de rapportages

‘Interesse tonen en er zijn op belangrijke momenten en hier aandacht voor hebben in de vorm van een compliment of een klein cadeautje.’

Conclusie

De eerste kerntaak van professionals die in kleinschalige woonvoorzieningen werken betreft het onderhouden van een goede samenwerkingsrelatie met jongeren en ouders. Hiervoor is het nodig dat zij écht aanwezig zijn, zowel fysiek als mentaal, benaderbaar zijn en ruimte bieden om in gesprek te gaan. Jongeren, ouders en professionals benoemen zelf ook dat het frequente contact en de aanwezigheid van de professionals op de groep bijdragen aan een goede samenwerkingsrelatie. Het hebben van een vaste mentor helpt daarbij.

Aanbevelingen

- Zorg ervoor dat je zoveel mogelijk fysiek en mentaal aanwezig bent
- Zie de jongere en luister naar zijn of haar verhaal, heb aandacht voor wat de jongere bezig houdt

Kerntaken van professionals

Versterken van competenties van jongere

In de ideale kleinschalige woonvoorziening...

- Bevorderen professionals een interne beheersingsoriëntatie van de jongere (invloed op eigen gedrag en omstandigheden)
- Ondersteunen professionals een positieve omgang tussen jongeren
- Zwakken professionals afweermechanismen van jongeren af en herstellen ze positief contact

Professionals die werken in een kleinschalige woonvoorziening voeren deze kerntaak uit door...

- De competenties van de jongere te versterken en het behalen van doelen soms ook even los te laten als de situatie daarom vraagt
- Aan te sluiten bij de fase waarin de jongere zit
- Complimenten te geven als de jongere positief gedrag laat zien
- Met de jongere te bespreken hoe je vrienden maakt of vriendschappen onderhoudt
- De mogelijkheid te bieden om vrienden uit te nodigen

'De ene jongere heeft doelen en motivatie en wil daaraan werken en de andere jongere zit nog meer in de fase van gewoon op de groep zijn, wennen, de dingen doen die je moet doen.'

Conclusie

De competenties van jongeren kunnen op verschillende manieren versterkt worden binnen een kleinschalige woonvoorziening. Jongeren, ouders en professionals vinden het belangrijk dat er een goede balans is tussen het versterken van competenties en het loslaten van de doelen. Er hoeft niet altijd een focus te liggen op het versterken van die competenties. Dit past ook bij zo gewoon mogelijk wonen. Dit vraagt verschillende soorten vaardigheden van professionals zodat ze zo goed mogelijk kunnen aansluiten bij de fase waarin de jongere op dat moment zit.

Aanbevelingen

- Probeer competenties van jongeren zoveel mogelijk te versterken, maar durf het werken aan doelen soms ook even los te laten als de situatie daarom vraagt
- Complimenteer jongeren als zij positief gedrag laten zien en focus op wat goed gaat

Kerntaken van professionals

Creëren van leermomenten

In de ideale kleinschalige woonvoorziening...

- Stimuleren professionals groei, ontwikkeling en competentiebeleving van jongeren
- Creëren professionals leermomenten en bieden ze ruimte om te oefenen met nieuw gedrag
- Stemmen professionals af op de mogelijkheden van de jongeren

Professionals die werken in een kleinschalige woonvoorziening voeren deze kerntaak uit door...

- De jongere te helpen succeservaringen op te doen
- Dat wat jongeren lastig vinden en waar ze tegen aan lopen,' terug te laten komen in dagelijkse bezigheden en ze daarbij te begeleiden
- Het leren van anderen in de groep te stimuleren tijdens groepsmomenten
- Groepsactiviteiten te ondernemen
- Te benadrukken dat het oké is als iets niet lukt en niet alles in één keer goed hoeft te gaan
- Complimenten te geven
- Jongeren te helpen herinneren aan dingen en jongeren te laten oefenen met het nemen van verantwoordelijkheid voor eigen keuzes

'Als begeleider kijk je wat de jongere nodig heeft om de activiteit een succeservaring te laten zijn.'

Conclusie

Professionals kunnen op verschillende momenten en manieren leermomenten creëren voor jongeren. Deze leermomenten kunnen zitten in alledaagse dingen zoals tijdens de afwas of tijdens groepsmomenten of tijdens contacten tussen de jongeren onderling. Het helpt om de jongeren bij deze momenten te begeleiden, ze zoveel mogelijk succeservaringen op te laten doen en te benadrukken dat niet alles in één keer goed hoeft te gaan.

Aanbevelingen

- Realiseer je dat elke dagelijkse bezigheid een leermoment kan zijn voor een jongere en begeleid ze hierbij
- Laat jongeren zoveel mogelijk succeservaringen opdoen en vier deze successen ook
- Benadruk dat niet altijd alles in één keer goed hoeft te gaan

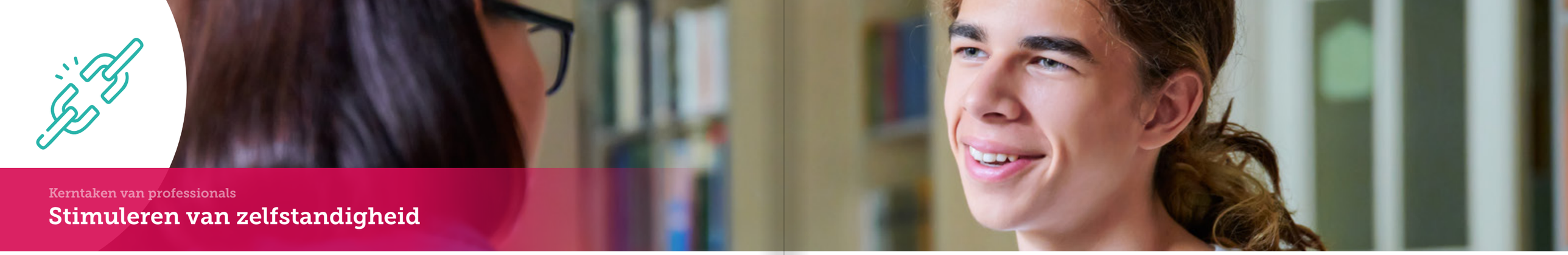

Kerntaken van professionals

Stimuleren van zelfstandigheid

In de ideale kleinschalige woonvoorziening...

- Perken professionals zo weinig mogelijk de autonomie van jongeren in en stimuleren ze zoveel mogelijk de zelfstandigheid en bewegingsruimte van jongeren

Professionals die werken in een kleinschalige woonvoorziening voeren deze kerntaak uit door...

- Groepsregels te combineren met individuele afspraken
- De frequentie en aanwezigheid van begeleiding steeds verder af te bouwen
- In kleine stapjes toe te werken naar zelfstandigheid en per jongere te kijken hoe dit het beste gedaan kan worden
- Jongeren vaardigheden te laten oefenen die nodig zijn om zelfstandig te worden/wonen

'Als hij 18 wordt en hij gaat begeleid wonen of helemaal alleen, en hij redt zichzelf niet, dan valt hij dan. Dus we proberen die zelfstandigheid eigenlijk eerder al te stimuleren.'

Conclusie

Het stimuleren van zelfstandigheid is een belangrijk onderdeel van het wonen in een kleinschalige woonvoorziening. Professionals kunnen de zelfstandigheid van jongeren stimuleren door middel van het maken van individuele afspraken, het geleidelijk afbouwen van begeleiding en het stapje voor stapje toewerken naar zelfstandigheid.

Aanbevelingen

- Stimuleer de zelfstandigheid van jongeren door af te stemmen op hun behoeften op het gebied van de vrijheid die ze wensen en aan kunnen
- Stem met de jongere af wat hij of zij wil leren op het gebied van zelfstandigheid en werk hier stapsgewijs aan

Het team van professionals in een KWV

In het team van professionals dat werkt in de ideale kleinschalige woonvoorziening.....

- Is er een hechte band tussen professionals en vertrouwen collega's elkaar
- Wordt de professional gezien, gehoord en gewaardeerd door collega's
- Heerst een positief en veilig werkklimaat
- Werken medewerkers die verschillen qua leeftijd, werk- en levenservaring, culturele achtergrond en karakter
- Worden zo min mogelijk verschillende medewerkers ingezet zodat er continuïteit in de begeleiding is
- Draaien medewerkers diensten variërend van 24 tot 72 uren per week om meer continuïteit te kunnen bieden

Professionals die werken in een kleinschalige woonvoorziening vinden het belangrijk dat in hun team...

- Mensen werken met expertise op verschillende vlakken
- Aandachtsfunctionarissen zijn die specifieke expertise hebben op een bepaald gebied (bv. seksualiteit of leefstijl)
- Professionals er voor elkaar zijn, elkaar ondersteunen, goed samenwerken en het gevoel hebben dat je het als team doet
- Flexibiliteit aanwezig is om iemand op te vangen als hij of zij het even niet meer aan kan
- Ruimte is voor intervisie, supervisie, coaching en training

'Je hebt kleine teams en doet het echt met elkaar. Dat wil niet zeggen dat jij verantwoordelijk bent voor alles, maar je draagt het als team.'

Conclusie

Omdat in de kleinschalige woonvoorzieningen de teams klein zijn, vraagt dit ook om intensieve samenwerking met collega's. De literatuur laat zien dat zaken zoals vertrouwen, gezien, gehoord en gewaardeerd voelen en een positief en veilig werkklimaat belangrijk zijn. De focusgroepen bevestigen dit beeld. Daaruit blijkt tevens dat collega's belangrijk zijn om het werk goed te kunnen doen en vol te kunnen houden. Naast de samenwerking in het team wordt in de focusgroepen ook inhoudelijke uitwisseling in het team genoemd als belangrijk element.

Aanbevelingen

- Zorg voor een divers team met verschillende expertises
- Zorg voor een goede inhoudelijke ondersteuningsstructuur, zoals intervisie, supervisie, coaching en training
- Zorg voor goede matching van professionals op de woonvoorziening

Dit alles vraagt om organisaties die...

In de ideale kleinschalige woonvoorziening...

- Professionals erkenning geven
- Zorgen voor een positief en veilig werkklimaat
- Ruimte geven voor deskundigheidsbevordering
- Goede ondersteuning en coaching van professionals organiseren (intervisie)
- Ruimte geven voor teambuilding, zowel formeel als informeel
- Zorgen dat professionals voldoende tijd en ruimte hebben om persoonlijk contact te onderhouden met de jongeren
- Professionals voldoende belonen voor hun inzet
- Zorgen voor een vaste invalpool van professionals
- Aandacht hebben voor de matching van professionals onderling

Professionals die werken in een kleinschalige woonvoorziening vinden het belangrijk dat organisaties...

- Zorgen voor een goede coach die het team begeleidt, steunt en ervoor zorgt dat het team eenzelfde aanpak hanteert en consequent is
- Zorgen voor een veilige sfeer waarin ook professionals van hun fouten mogen leren
- Zorgen voor kennisbevordering en begeleiding van professionals door mensen of organisaties met expertise in specifieke problematiek
- Zorgen dat er ruimte is voor maatwerkoplossingen voor de jongere en daarbij ook buiten de kaders gedacht wordt
- Zorgen voor financiële mogelijkheden voor extra begeleiding van een (team van) professional(s) als dat nodig is, eventueel in afstemming met de gemeente
- Vertrouwen geeft aan professionals om te doen wat nodig is voor de jongere
- Zorgt voor een goede balans tussen taken gericht op de jongeren en administratieve taken
- Zorgt voor voldoende vrije tijd voor professionals en een gezond rooster en/of cyclisch rooster
- Professionals voldoende erkenning geeft

'Geen voorwaardelijke zorg van de werkgever: als je dit doet, dan krijg je dat. Maar: je wil iets? Oké, dan gaan we een plan maken.'

Conclusie

Organisaties kunnen belangrijke randvoorwaarden scheppen die ertoe bijdragen dat professionals in een kleinschalige woonvoorziening hun werk goed kunnen doen en vol kunnen houden. Die randvoorwaarden betreffen het realiseren van goede begeleiding en ondersteuning van professionals, ruimte bieden voor maatwerk en zorgen voor een gezonde werkomgeving waarin professionals een balans kunnen vinden tussen werk en privé.

Aanbevelingen

- Bied voldoende ruimte voor voortdurende deskundigheidsbevordering van professionals
- Bied ruimte voor maatwerkoplossingen voor de jongere en durf buiten de gebaande paden te denken
- Zorg voor zoveel mogelijk voorspelbaarheid voor professionals in hun werkdagen en tijden (bv. terugkerend rooster)

Op weg naar de ideale kleinschalige woonvoorziening

Naar aanleiding van de resultaten van dit onderzoek kunnen we concluderen dat er al veel goede en mooie ontwikkelingen gaande zijn in de kleinschalige woonvoorzieningen in Noord-Nederland. Tegelijkertijd laten de resultaten ook zien dat er nog stappen gezet kunnen worden op weg naar het vormgeven van ideale kleinschalige woonvoorzieningen. Hieronder beschrijven we welke stappen professionals, zorgaanbieders en gemeenten kunnen zetten.

Zorgaanbieders

- Werk zoveel mogelijk vraaggericht in plaats van aanbodgericht: wijs een jongere niet direct af omdat hij of zij niet precies past binnen bepaalde criteria of een bepaalde combinatie van problemen heeft
- Zorg voor zo weinig mogelijk personele wisselingen, dit kan ontregelend werken voor de jongere
- Zorg voor een goede inhoudelijke ondersteuningsstructuur waarin ruimte is voor intervisie en deskundigheidsbevordering
- Zorg voor een goede balans tussen cliënt gerelateerde taken en registratiewerkzaamheden
- Zorg voor gezonde cyclische roosters voor professionals zodat zij een goede werk-privé balans kunnen behouden
- Zorg voor een adequate beloning en erkenning van professionals
- Zorg voor voldoende tijd en ruimte voor professionals om afstemming met externe professionals die betrokken zijn bij een jongere vorm te kunnen geven

Professionals

- Zorg voor een goede verklarende analyse en gebruik dit als hulpmiddel om een duidelijk beeld te krijgen van wat voor plek passend zou zijn voor een jongere
- Zorg ervoor dat je over voldoende én juiste informatie beschikt voordat je een beslissing neemt over de passendheid van een woonplek voor een jongere en betrek de jongere en ouder bij dit besluitvormingsproces
- Zorg ervoor dat jongeren op verschillende manieren kunnen kennismaken met andere jongeren, begeleiders en de woonvoorziening
- Zorg ervoor dat de jongere goed is voorbereid op de periode na het wonen in een kleinschalige woonvoorziening en begin hier tijdig mee
- Motiveer jongeren om deel te nemen aan onderwijs en dagbesteding die aansluit bij hun kwaliteiten, krachten, mogelijkheden en interesses
- Zorg voor een gelijkwaardige samenwerking met ouders en het netwerk en neem hun ervaringen, wensen en behoeften serieus
- Stimuleer positief contact van jongeren met hun vrienden en toon interesse in hun vrienden
- Reflecteer op je eigen handelen en gedrag in relatie tot de jongere
- Stel je open op en creëer ruimte voor dialoog en afstemming met jongeren, ouders en collega's

Gemeenten

- Zorg voor voldoende aanbod van kleinschalige woonvoorzieningen voor verschillende doelgroepen. Wat passend is, is namelijk voor elke jongere anders
- Bied ruimte voor maatwerk in behandeling en onderwijs/dagbesteding en samenwerking tussen verschillende loketten binnen gemeenten om maatwerk mogelijk te maken
- Overleg met zorgaanbieders over het vormgeven van kleinschalige woonvoorzieningen in de regio
- Ga bij het hanteren van wetgeving uit van de ontwikkelingsleeftijd van de jongere in plaats van de biologische leeftijd
- Investeer in het implementeren van de werkzame elementen van kleinschalige woonvoorzieningen zoals genoemd in deze publicatie. Realiseer je dat deze financiële investering de kans vergroot dat jongeren minder specialistische behandeling nodig hebben, zich positief kunnen ontwikkelen, een diploma kunnen behalen, werk krijgen (geen uitkering) en daadwerkelijk kunnen participeren in de maatschappij.

Bronnen literatuurstudie

Anne Addink & Marie-Christine van der Veldt (2021). *Kijk op JeugdzorgPlus; 10 jaar onderzoek Longitudinale Effectmonitor JeugdzorgPlus.* Utrecht: Nederlands Jeugd Instituut.

Branches Gespecialiseerde Zorg voor Jeugd (2019). *Best passende zorg voor kwetsbare jongeren.* Verkregen via https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2019/03/25/de-best-passende-zorg-voor-kwetsbare-jongeren.

Rutger Hageraats, Germie van den Berg & Bram van den Berg (2020). *Betere zorg voor kinderen, jongeren en gezinnen in de meest kwetsbare omstandigheden en/of met de meest complexe problemen. Een bijdrage aan de dialoog over de ontwikkeling van essentiële functies en expertises in het jeugdzorglandschap.* Utrecht: Nederlands Jeugd Instituut.

Peer van der Helm, Jesse Roest, Anna Dekker, Veronique van Miert & Geke Klapwijk (2021). *Handleiding herziene versie leefklimaatvragenlijst Group Climate Inventory – revisited (GCI-R).* Hogeschool Leiden.

Els Mourits & Anne Addink (2021) *Richting geven aan kleinschalig verblijf. Een plek om zo thuis mogelijk op te groeien.* Utrecht: Nederlands Jeugd Instituut.

Nederlands Jeugdinstituut (2021). *Wat is kleinschalig verblijf?* Verkregen via https://www.nji.nl/kleinschalig-verblijf/wat-is-kleinschalig-verblijf.

Karin S. Nijhof, Lydia Laninga-Wijnen, Eva Mulder, Lieke van Domburgh, Arne Popma & Carolien Konijn (2020). Kleinschalige groepen binnen de jeugdhulp: een eerste verkenning. *Kind en Adolescent,* 41:187–204, https://link.springer.com/article/10.1007/s12453-020-00236-6.

Ondersteuningsteam Zorg voor de Jeugd (2018). *Transformatieontwikkelvoorstel. Meer kinderen zo thuis mogelijk laten opgroeien in een kleinschalige voorziening.* Verkregen via https://vng.nl/files/vng/transformatiefonds_ontwikkelvoorstel_12_kleinschalige_voorziening.pdf

Parlan (2021). *Gesloten jeugdzorg naar nul. Zo werkt Parlan daar naartoe.* Verkregen via https://www.parlan.nl/nieuws/gesloten-jeugdzorg-naar-0#:~:text=Suzan%20Terweij%2C%20hoofd%20zorgontwikkeling%20bij,Soms%20met%20samengeknepen%20billen.

Lynn van Schie, Eva Mulder, Karin Nijhof, Lieke van Domburgh, Annemiek Harder, Carolien Konijn, Jan Kolkman, Marieke Kranenburg, Lianne Lekkerkerker & Arne Popma (2020). *Kleine groepen bij grote problemen: kleinschalige voorzieningen als alternatief voor gesloten jeugdhulp. Longitudinale Effectmonitor JeugdzorgPlus.* Nijmegen.

Onno de Zwart & Anneke Brock (2021). *Afbouw van residentiële jeugdhulp. Lessen en dilemma's uit het proces van sluiting van De Hoenderloo Groep.* Utrecht, Verwey-Jonker Instituut https://www.verwey-jonker.nl/wp-content/uploads/2021/07/220540_Afbouw_van_residentiele_jeugdhulp-WEB.pdf.

KENNISWERKPLAATS
JEUGD FRIESLAND

jenn
jeugd expertisenetwerk
noord-nederland